

УДК 353:336:005.332.4

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В. В. Сокіл,

кандидат наук з державного управління, докторант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом,

Національна академія державного управління при Президентові України

І. О. Дегтярьова,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом,

Національна академія державного управління при Президентові України

У статті розкрито змістову сутність фінансової конкурентоспроможності регіону, запропоновано поняття цієї категорії. Визначено та систематизовано основні групи чинників фінансової конкурентоспроможності регіону як об'єкта публічного управління. Доведено важливість наукового обґрунтування теоретичних і методологічних засад управління фінансовою конкурентоспроможністю регіону, розробки заходів впливу на неї саме на засадах багаторівневого управління. Визначено суб'єкти управління фінансовою конкурентоспроможністю регіону.

Розкрито специфіку та певні особливості фінансової конкурентоспроможності регіону як державно-управлінської категорії. Проаналізовано структуру фінансової конкурентоспроможності регіону та підходи до системного дослідження цього явища. Запропоновано головні стратегічні завдання щодо підвищення рівня фінансової конкурентоспроможності регіонів як ключової умови якості життя та діяльності в регіоні.

Ключові слова: регіон, парадигма регіону, регіональна фінансова система, фінансова конкурентоспроможність регіону, чинники фінансової конкурентоспроможності регіону.

V. V. Sokil,

Ph.D in Public Administration, Doctoral Student of Regional Government, Local Government and Urban Management Department, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

I. O. Dehtiarova,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Full Professor of Regional Government, Local Government and Urban Management Department, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

THE ESSENCE OF FINANCIAL COMPETITIVE ABILITY OF REGION AS PUBLIC ADMINISTRATION OBJECT

The paper proposes a concept of financial competitive ability of a region and reveals its essence. The main groups of factors of regional competitive ability as a public administration object have been determined and systematized.

The importance of scientific substantiation of the theoretical and methodological basis for managing financial competitive ability of a region, and that of development of measures to affect it according to multi-level administration principles have been justified. The subjects of managing financial competitive ability of a region have been determined.

The specificity and certain features of financial competitive ability of a region as a public-administrative category are discussed. The structure of financial competitive ability of a region and approaches to a systems research of the phenomenon have been analyzed. The main strategic tasks are proposed to upgrade financial competitive ability of regions as a key prerequisite for improvement of regional life quality and activity.

Key words: region, regional paradigm, regional financial system, regional financial competitive ability, factors of financial competitive ability of region.

В. В. Сокол,

кандидат наук государственного управления, докторант кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

И. А. Дегтярева,

доктор наук государственного управления, доцент, профессор кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

СУЩНОСТЬ ФИНАНСОВОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА КАК ОБЪЕКТА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье раскрыта смысловую сущность финансовой конкурентоспособности региона, предложено понятие этой категории. Определены и систематизированы основные группы факторов финансовой конкурентоспособности региона как объекта публичного управления. Доказана важность научного обоснования теоретических и методологических основ управления финансовой конкурентоспособностью региона, разработки мер воздействия на нее на основе многоуровневого управления. Определены субъекты управления финансовой конкурентоспособностью региона. Раскрыта специфика и особенности финансовой конкурентоспособности региона как государственно-управленческой категории. Проанализированы структура финансовой конкурентоспособности региона и подходы к системному исследованию этого явления. Предложены главные стратегические задания для повышения финансовой конкурентоспособности региона как ключевого условия качества жизни и деятельности в регионе.
Ключевые слова: регион, парадигма региона, региональная финансовая система, финансовая конкурентоспособность региона, факторы финансовой конкурентоспособности региона.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Досвід забезпечення регіонального розвитку в розвинених державах свідчить, що головним показником успішної регіональної політики стає забезпечення сталого розвитку регіонів, яке серед іншого суттєво зумовлено активністю щодо використання наявних і залучення фінансових ресурсів. Ці ресурси є ключовим чинником для розвитку всіх сфер і залишаються предметом конкуренції в сучасному глобалізованому світі.

Практична цінність розроблення цієї проблеми полягає в пошуку системних підходів, які б забезпечили не лише бажану результативність, а й швидкість очікуваних змін. Це може сприяти використанню інтегрального потенціалу регіональних систем.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" [16] у нашій державі передбачається відхід від централізованої моделі управління, а значить усе більше питань має вирішуватися на регіональному і місцевому рівнях, що суттєво зумовлено обсягом фінансових ресурсів у регіонах.

Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 року [9] передбачено створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови максимально ефективного ринкового середовища згідно зі стандартами ЄС.

Ураховуючи наявні в державі процеси децентралізації, особливо гостро постає питання не лише фінансової спроможності регіонів, а й фінансової конкурентоспроможності, що пов'язано з конкуренцією регіонів за фінансові ресурси.

Водночас практична реалізація цілей нової державної політики потребує наукового обґрунтування теоретичних і методологічних засад управління фінансовою конкурентоспроможністю регіонів, насамперед уточнення й розвитку відповідного понятійного апарату, визначення її сутності та базових управлінських підходів.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сутність конкурентоспроможності регіону та різні її аспекти досліджуються в наукових працях П.Беленького [1], О.Жадана [7], С.Максименка [11], І.Пилипенка [12], Р.Фатхутдінова [19] та інших вчених.

Зокрема, конкурентоспроможність регіону розглядається з таких позицій, як: здатність перемагати в умовному змаганні за блага, які задовольняють потреби, сформовані цінностями, що поділяють у цьому разі мешканці регіонів [1]; здатність економіки регіону постійно змінюватися й модернізуватися [7]); здатність економіки підвищувати рівень життя учасників економічного процесу через підтримку і зміцнення компаній, акції яких мають стабільну чи таку, що підвищується, ринкову вартість [11].

Учений І.Пилипенко робить висновок, що конкурентні переваги створюються і в основному використовуються саме на регіональному рівні. Тому основним суб'єктом політики щодо підвищення конкурентоспроможності мають бути регіони, у яких і діють головні фактори конкурентоспроможності країни [12].

Професор Р.Фатхутдінов, який зробив значний внесок у розроблення питання конкурентоспроможності, акцентує увагу на конкурентних перевагах як ексклюзивної цінності певної системи, що дає їй перевагу перед конкурентами, де цінність – це щось особливе, чим ця система володіє, прагне зберегти або мати в майбутньому [19].

Незважаючи на широке коло наукових напрацювань щодо регіонального управління та конкурентоспроможності регіонів, сутність саме фінансової конкурентоспроможності регіону ще чітко не визначено. Зауважимо, що певні напрацювання щодо фінансової конкурентоспроможності регіону здійснено за кордоном, зокрема такими авторами: П.Бойчук [2], К.Сенчагов [17], Д.Джинлінг [20]. Очевидно, що їх доробку недостатньо для системного розуміння сутності й структури цього явища.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою цього дослідження є визначення сутності та основних груп чинників фінансової конкурентоспроможності регіону як об'єкта публічного управління.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Розв'язання проблем фінансової конкурентоспроможності регіонів суттєво пов'язане з установленням сутності таких базових категорій, як: “регіон”, “конкуренція”, конкурентоспроможність”, “конкурентоспроможність регіону”, “фінансова конкурентоспроможність регіону”, “регіональна фінансова система” та ін.

Хоча регіон можна розглядати з різних позицій, у нашому дослідженні будемо використовувати офіційне поняття “регіон”, яке визначено в Законі України “Про засади державної регіональної політики”, де регіон – це територія Автономної Республіки Крим (АРК), області, міст Києва та Севастополя [14].

Зауважимо, що в контексті системного підходу регіон є складною просторовою природно-екологічною, виробничо-господарською, соціально-економічною, соціокультурною, інституційною системою, основними складовими якої є: населення; природні ресурси; капітал, матеріалізований у підприємствах, виробничих фондах; виробнича і соціальна інфраструктури; органи регіонального управління, суб'єкти господарювання, інші установи та організації.

При цьому в основу нашого дослідження можна покласти парадигму регіону, яка представлена в монографії “Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління” – парадигму “регіон – конкуруюча полісистема”, відповідно до якої регіон являє

собою систему штучних, природних і змішаних систем, функціонування якої в контексті створення більш сприятливого середовища для життєдіяльності та функціонування, ніж в інших регіонів, забезпечує приплив і відплив різноманітних ресурсів [6]. Серед відомих на сьогодні парадигм “регіон–квазідержава”, “регіон–квазікорпорація”, “регіон–ринок”, “регіон–соціум” (узагальнені О.Гранбергом [5]) ця парадигма дає змогу розглядати регіон як конкуруючу систему, у якій однією з підсистем є регіональна фінансова система. Так, регіональна фінансова система є однією із систем регіону, яка охоплює органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські неурядові організації, міжнародні уповноважені інституції, установи, організації фінансового ринку, а також взаємозв'язки між ними. Відповідно, вона може конкурувати з іншими такими системами.

Законом України “Про захист економічної конкуренції” [15] економічна конкуренція (конкуренція) визначена як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, унаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку.

Застосовуючи аналогічний підхід до конкуренції регіонів, її можна визначити як змагання фінансових систем регіонів із метою здобуття ними фінансових переваг щодо інших систем.

У свою чергу, категорія “конкурентоспроможність” загалом означає здатність до конкуренції (суперництва, змагання, боротьби за досягнення кращих наслідків) [18], здатність певного суб'єкта або об'єкта перевершити конкурентів у заданих умовах [10]. Отже, ця категорія є порівняльною характеристикою, що є її ключовою ознакою.

Конкурентоспроможність регіону суттєво визначається державною та регіональною політикою, які визначають загальні умови діяльності суб'єктів економічних і соціальних відносин, регіональних і місцевих органів влади, ресурсну підтримку регіонального розвитку; вона виявляється в процесі реалізації всіх видів політик, у тому числі фінансово-економічної політики; конкурентними перевагами регіону, що реалізуються як у межах регіону, так і поза його межами. У нашому дослідженні ми фокусуємо увагу на фінансових характеристиках та конкурентних перевагах регіону.

Відзначимо, що “конкурентоспроможність регіону” як категорія стала предметом досліджень П.Беленького [1], В.Воротіна [4], О.Жадана [7], С.Максименка [11], І.Пилипенка [12], В.Підвисоцького [13], Р.Фатхутдінова [19] та інших вчених. Конкурентоспроможність регіону визначається низкою складових, синтез яких дає змогу встановити інтегральні характеристики конкурентоспроможності регіону:

- розвиненість економіки (у тому числі її фінансової складової);
- якість життя населення;
- стан довкілля;
- напрями і структура різноманітних видів потоків щодо регіону (інформаційних, трудових, матеріальних, фінансових тощо).

Чинниками конкурентоспроможності регіону є насамперед такі, як: інфраструктура; геополітичне положення; розвиненість ринку робочої сили; ринки збуту; фінансового ринку; економічна кон'юнктура; транспортне сполучення; інвестиційний клімат; умови ведення бізнесу та ін. Так, фінансовий ринок є важливим чинником і складовою конкурентоспроможності регіону. У свою чергу, він також має свої детермінанти.

Аналіз наукових праць у сфері публічного управління та економіки дає можливість стверджувати, що фінансова конкурентоспроможність регіону ще мало розкрита та потребує системно-теоретико-методологічного розроблення.

Дослідник К.Сенчагов [17] визначає фінансову конкурентоспроможність як вид конкурентоспроможності регіональної економіки, а саме як здатність забезпечити соціально-економічну безпеку та сталий розвиток регіону, фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність, рентабельність, окупність інвестицій.

К.Сенчаговим запропоновано систему показників фінансової конкурентоспроможності регіону, уключаючи перспективну (конкурентний потенціал) і поточну конкурентоспроможність (фінансову стійкість і платоспроможність, прибутковість і рентабельність, ділову активність).

На його думку, фінансова конкурентоспроможність муніципальних утворень (у тому числі регіонального рівня) означає здатність фінансувати як поточні витрати, так і довгострокові вкладення в обсязі, достатньому для досягнення встановлених у регіоні стандартів якості життя (рівень доходів, охорона здоров'я, екологія, освіта тощо) і передбачених у плані соціально-економічного розвитку територій показників економічного розвитку. До їх числа відносять: загальний обсяг муніципального продукту (частина валового

регіонального продукту вироблена на даній території); кількість робочих місць; спорудження нових, ремонт і модернізація існуючих підприємств; об'єкти соціальної, виробничої (енергетика, дороги, зв'язок тощо) і ринкової інфраструктури; продуктивність праці та рентабельність виробництва.

Китайським ученим Д.Джинлінгом [20] проаналізовано економічні показники 13 міст у провінції Цзянсу та визначено, що фінансова конкурентоспроможність є ключовим показником, основною рушійною силою розвитку міста та являє собою здатність міста ефективно мобілізувати, залучати та утримувати фінансові ресурси.

Ученим П.Бойчуком [2] досліджувалася проблема забезпечення фінансової конкурентоспроможності підприємницького регіону в умовах мережевої взаємодії в контексті формування фінансового потенціалу території через вивчення фінансово-кредитних ресурсів регіону, що утворюють грошовий потенціал, та виявлення особливостей його оцінки, необхідної для вироблення адекватних заходів соціально-економічної політики, для формування підприємницького регіону.

З урахуванням наведених положень щодо фінансової конкурентоспроможності регіонів, на нашу думку, треба врахувати, що різні складові та цілі забезпечення конкурентоспроможності регіону зумовлюють різні підходи до аналізу цієї категорії. Наприклад, якщо в економічних дослідженнях вона розглядається авторами переважно з позицій рентабельності, прибутковості виробництва в регіоні, економічної ефективності, окупності інвестицій, то в контексті управлінського підходу фінансову конкурентоспроможність регіону слід розглядати з урахуванням фінансового потенціалу регіону, його структурних складових та конкурентних переваг.

Завдяки наявності різних підходів до розуміння сутності конкурентоспроможності регіону можна дійти висновку не лише про різні підходи до трактування поняття, а й про певну складність структури цієї конкурентоспроможності.

Відзначимо, що в сучасній науці існує значно більше підходів, які дають змогу системно досліджувати явище фінансової конкурентоспроможності регіону та розробляти ефективну політику. Так, беручи до уваги наукові напрацювання природничих, соціальних, економічних та інших наук, підходи яких узагальнено в праці “Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління” [6], можна запропонувати таке бачення *фінансової конкурентоспроможності регіону*, зокрема:

1) адаптивний підхід дає змогу розглядати фінансову конкурентоспроможність регіону як своєрідну характеристику-реакцію регіону на процеси фінансової глобалізації, механізм його адаптації до умов невизначеності;

2) сутність інституційного підходу полягає в тому, що дослідженню підлягають інституції, які впливають на фінансову конкурентоспроможність регіону, та їхня діяльність;

3) інституціональний підхід застосовується для дослідження інститутів, що впливають на фінансову конкурентоспроможність регіону, так само як і середовища їхнього функціонування, тобто всіх чинників, що пов'язані з управлінням, регулюванням сфер, галузей, економічних, суспільних відносин щодо фінансової конкурентоспроможності регіону;

4) з точки зору інтегрального підходу фінансова конкурентоспроможність регіону може розглядатись як синтез результатів діяльності всіх суб'єктів і чинників функціонування регіону;

5) мережевий підхід дає змогу розглядати фінансову конкурентоспроможність регіону під впливом різних типів мереж у регіоні, за його межами, а також транснаціональних;

6) механістичний підхід формує уявлення про те, що певною мірою фінансова конкурентоспроможність регіону може бути забезпечена шляхом застосування комплексу відповідних механізмів публічного управління;

7) сутність органічного підходу в тому, що фінансова конкурентоспроможність регіону забезпечується не стільки регулюванням функціонування суспільних сфер, скільки самоорганізацією в межах регіону;

8) процесний підхід передбачає, що фінансова конкурентоспроможність регіону розглядається як результат впливу сукупності взаємопов'язаних видів фінансової діяльності за принципом "вхід-вихід";

9) за системного підходу фінансова конкурентоспроможність регіону розглядається як результат спільного функціонування елементів регіональної фінансової системи та зовнішнього середовища, для чого аналізуються відповідні взаємозв'язки;

10) системно-динамічний підхід дає змогу розглянути фінансову конкурентоспроможність регіону як складну систему взаємопов'язаних елементів, що зазнають різноманітних змін;

11) структурний підхід дає можливість виділити й описати суттєві складові фінансової конкурентоспроможності регіону (елементи, підсистеми, зв'язки, властивості, функції тощо) та

встановити характер взаємозв'язків між ними; реалізується за допомогою методу класифікації;

12) структурно-функціональний забезпечує виділення в регіональній фінансовій системі її структурних елементів і визначення їхньої ролі (функцій) у забезпеченні фінансової конкурентоспроможності регіону;

13) функціональний підхід характеризує фінансову конкурентоспроможність регіону через функції, які вона виконує в суспільстві, регіоні, зокрема фінансове забезпечення його сталого розвитку; вихідним положенням є те, що кожний елемент виконує свої специфічні функції, які реалізують загальносистемні функції в регіональній системі.

Методологічний синтез визначення сутності фінансової конкурентоспроможності регіону в контексті запропонованих підходів дає змогу суттєво розширити уявлення про це явище та, відповідно, більш системно й обґрунтовано розробляти заходи щодо впливу на неї.

Ураховуючи вищезазначене, на наш погляд, *фінансову конкурентоспроможність* регіону можна визначити як здатність регіональної фінансової системи в процесі конкуренції з іншими фінансовими системами отримувати, залучати та ефективно використовувати фінансові ресурси, що в результаті зумовлює підвищення якості життя в регіоні.

Фінансова конкурентоспроможність регіону формується на багатьох рівнях: державному, міжрегіональному, локальному тощо. Отже, вона має забезпечуватися на засадах багаторівневого управління.

Об'єктивні складові фінансової конкурентоспроможності регіону пов'язані з його ресурсним потенціалом – інвестиційним, інноваційним та фінансовим. Суб'єктивними є такі, що виявляються у способі господарювання в регіоні та діяльності поза його межами.

Фінансову конкурентоспроможність регіону також можна розглядати як конкурентну перевагу або конкурентний недолік регіону. На це впливає багато факторів.

У будь-якій сфері традиційно виділяють дві основні групи факторів: зовнішні (які не контролюються) і внутрішні (які контролюються) [8].

На нашу думку, до головних зовнішніх факторів фінансової конкурентоспроможності регіону можна віднести:

- нормативно-правове регулювання та нагляд за діяльністю установ фінансового ринку;
- контроль за дотриманням антимонопольного законодавства у фінансовому секторі;

– спрямування органами центральної влади фінансових потоків щодо регіонів;

– упровадження міжнародних стандартів діяльності та інновацій у фінансовій сфері;

– якість діяльності та конкурентні позиції суб'єктів (фінансових систем) зовнішнього середовища;

– зовнішній попит на фінансові ресурси.

До головних внутрішніх факторів фінансової конкурентоспроможності регіону доцільно віднести:

– діяльність регіональних органів влади щодо залучення та використання фінансових ресурсів;

– розвиненість фінансової інфраструктури регіону (банківські і небанківські фінансові установи, інвестиційні фонди, установи фондового ринку тощо) та зв'язки між її об'єктами;

– співвідношення обсягу фінансових ресурсів фінансовим потребам регіону;

– доступність фінансових ресурсів і фінансових послуг;

– фінансову поведінку та цінності в регіоні.

У свою чергу, до інституціональних чинників (від лат. *institutio* – настанови, вказівки) [18], пов'язаних з управлінням, регулюванням окремих сфер, галузей, економічних, суспільних відносин, що впливають на формування фінансової конкурентоспроможності регіону, на наш погляд, можна віднести:

- підходи та механізми управління розвитком фінансового ринку регіону;

- формування стратегії (як курсу дій) розвитку регіональної фінансової системи;

- створення сприятливих умов для співпраці суб'єктів регіональної фінансової системи, ділового клімату та розвитку фінансових відносин.

Отже, для забезпечення конкурентоспроможності у фокусі регіонального управління має перебувати безпосередньо регіональна фінансова система, її стан та конкурентні позиції в зовнішньому середовищі, що зумовлює потребу у формуванні та реалізації комплексу відповідних заходів у регіоні. Причому слід забезпечити синергетичні ефекти, що зумовлюється партнерством усіх заінтересованих сторін.

Відповідно, *суб'єктами управління фінансовою конкурентоспроможністю регіону* є державні органи, органи місцевого самоврядування, уповноважені інституції, їх посадові особи, які наділені повноваженнями щодо забезпечення функціонування та розвитку регіонів і справляють відповідні управлінські впливи, зокрема шляхом прийняття управлінських рішень у формі певних документів, а також оперативних рішень.

Також в умовах становлення в Україні публічного управління такими суб'єктами можуть бути: територіальні громади, саморегулюючі організації фінансового ринку, громадські організації та ін.

Якщо *об'єктами для управління конкурентоспроможністю регіону* є люди, установи та організації, матеріальні об'єкти, економічні, соціальні, екологічні та інші процеси життєдіяльності регіону в усіх їх проявах і взаємозв'язках, що впливають на конкурентні позиції регіону [6], то *об'єктами для управління фінансовою конкурентоспроможністю регіону* є насамперед установи та організації, населення регіону, а також фінансові відносини в регіоні.

Отже, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та фінансової конкурентоспроможності в тому числі пов'язане з розвитком фінансових відносин, із зміцненням організаційно-правових та інституційних засад регіонального управління, застосуванням нових підходів і механізмів щодо забезпечення розвитку регіонів, узгодження інтересів та способів взаємодії суб'єктів публічного, громадського і приватного секторів з метою формування колективної регіональної фінансової поведінки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансова конкурентоспроможність є ключовою характеристикою стану регіону в сучасному глобалізованому світі. Оскільки вона забезпечується впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, різних рівнів і масштабів, це суттєво ускладнює її дослідження та оцінювання.

Як державно-управлінська категорія “фінансова конкурентоспроможність регіону” має свої особливості. По-перше, фінансова конкурентоспроможність регіону суттєво визначається державним регулюванням, загальними умовами діяльності суб'єктів регіональної фінансової системи, бюджетних установ, а регіональні та місцеві органи влади спільно створюють умови для діяльності суб'єктів регіональної фінансової системи в межах своїх повноважень; по-друге, виявляється в стані економічного розвитку регіону; по-третє, зумовлена цілою низкою зовнішніх чинників.

З огляду на взаємозв'язок і взаємозумовленість чинників у забезпеченні відповідних змін щодо фінансової конкурентоспроможності регіону, слід передусім модернізувати регіональне управління та регіональну політику. Досягнення позитивного впливу інституціональних чинників фінансової регіональної конкурентоспроможності потребує вирішення комплексу стратегічних завдань, головними серед яких є такі:

- створення спонукальних правових, організаційних, інформаційних та інших умов для діяльності в межах регіональної фінансової системи;
- консолідація регіональних суб'єктів навколо ідеї підвищення фінансової конкурентоспроможності регіону як ключової умови якості життя та діяльності в регіоні;
- створення сприятливого ділового клімату та стимулювання розвитку фінансових відносин;
- розвиток фінансової інфраструктури регіону.

Список використаних джерел

1. Беленький П. Ю. Дослідження проблем конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / П. Ю. Беленький // Вісн. НАН України. – 2007. – № 5. – С. 9–10. – Режим доступу: ftp://ftp.nas.gov.ua/akadempriodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2007/5/a2-5.pdf.
2. Бойчук П. Г. Обеспечение финансовой конкурентоспособности предпринимательского региона в условиях сетевого взаимодействия [Электронный ресурс] : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 “Экономика и управление народным хозяйством” / Бойчук Петр Григорьевич. – Хабаровск, 2008. – 19 с. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/obespechenie-finansovoi-konkurentosposobnosti-predprinimatelskogo-regiona-v-usloviyakh-setev>.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпін' : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
4. Воротін В. Є. Нова якість регіональної економіки як об'єкт державного управління в Україні [Електронний ресурс] / В. Є. Воротін // Стратегічні пріоритети : [наук.-аналіт. щокварт. зб.] / Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ : НІСД, 2007. – № 1 (2). – С. 150–158. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/sp/2007_1/4-2-Vorotin.pdf.
5. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики : учеб. для вузов / А. Г. Гранберг. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2000. – 495 с.
6. Дегтярьова І. О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія / І. О. Дегтярьова. – Київ : НАДУ, 2012. – 368 с.
7. Жадан О. В. Теоретичне обґрунтування підходів до створення конкурентного середовища в регіоні / О. В. Жадан // Формування механізму регіонального управління в Україні : матеріали наук.-практ. конф. (29 листоп. 2001 р., м. Харків). – Харків : Вид-во ХарПІ УАДУ “Магістр”, 2002. – С. 102–104.
8. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – Київ : КНЕУ, 2003. – 300 с.
9. Комплексна Програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] : Постанова Національного банку України від 18 черв. 2015 р. № 391. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.

Підсумовуючи, зазначимо, що розуміння сутності фінансової конкурентоспроможності регіону та її чинників дає змогу розробити ефективні підходи і механізми щодо поліпшення фінансової конкурентоспроможності регіону та є важливим як з наукової точки зору, так і практичної.

Перспективи подальших досліджень стосуються пошуку підходів, інструментів та механізмів забезпечення фінансової конкурентоспроможності регіону.

References

1. Bieliien'kyj, P. Yu. (2007) “ Studies competitiveness ”, *Visnyk NAN Ukrainy*, vol. 5, pp.9–10, available at: ftp://ftp.nas.gov.ua/akadempriodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2007/5/a2-5.pdf (Accessed 14 December 2016).
2. Bojchuk, P.G. (2008) “Providing financial competitiveness of the business in the region in terms of networking”, Ph.D. Thesis, Economy and management of a national economy, Habarovskaja akademija jekonomiki i prava, Habarovsk, Russia, available at: <http://www.dissercat.com/content/obespechenie-finansovoi-konkurentosposobnosti-predprinimatelskogo-regiona-v-usloviyakh-setev> (Accessed 14 December 2016).
3. Busel, V. T. (2005) *Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy* [Great Dictionary of Modern Ukrainian], VTF “Perun”, Kyiv, Irpin', Ukraine.
4. Vorotin, V. Ye. (2007) “ New quality regional economy as an object of state administration in Ukraine ”, *Stratehichni priorytety*, vol. 1 (2), pp.150–158, available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/sp/2007_1/4-2-Vorotin.pdf (Accessed 14 December 2016).
5. Granberg, A. G. (2000), *Osnovy regional'noj jekonomiki* [Basics of the regional economy]: *uchebnik dlja vuzov*, Gosudarstvennyj universitet – Vysshaja shkola jekonomiki, Izd. dom GU VShJe, Moskva, Russia.
6. Dehtiar'ova, I. O. (2012), *Konkurentospromozhnist' rehionu: stratehichni priorytety ta mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia : monohrafiia* [The competitiveness of the region: strategic priorities and mechanisms of governance: monograph], National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
7. Zhadan, O. V. (2002), “ Theoretical study of approaches to creating a competitive environment in the region ”, *Formuvannia mekhanizmu rehional'noho upravlinnia v Ukraini* [The formation mechanism of the regional administration in Ukraine], *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii* [Proceedings of the scientific and conference], Kharkiv, Ukraine, 29 November 2001, pp.102–104.
8. Zavinov'ska, H. T. (2003), “*Ekonomika pratsi*” : *navchal'nyj posibnyk* [Labor Economics: Tutorial], Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
9. The National Bank of Ukraine (2015), Resolution of the National Bank of Ukraine “A comprehensive program of financial sector in Ukraine until 2020” from 18.06.2015 № 391, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15> (Accessed 14 December 2016).

10. Конкуреноспроможність [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Конкуреноспроможність>.
10. Konkurentospromozhnist' // Vikipediia, available at: <http://uk.wikipedia.org/wiki/ Konkurentospromozhnist'> (Accessed 14 December 2016).
11. Максименко С. Конкуреноспроможність регіонів України / С. Максименко // Конкуреноспроможність регіонів України: стан і проблеми (робочі матеріали до круглого столу ; 28 трав. 2008 р.) / Укр. центр екон. і політ. дослідж. ім. Олександра Разумкова. – Київ : [б. в.], 2008. – С. 43–45.
11. Maksymenko S. (2008), "Competitiveness of Regions of Ukraine", Konkurentospromozhnist' rehioniv Ukrainy: stan i problemy [Competitiveness of Regions of Ukraine: state and problems], *Robochi materialy do kruhl. Stolu* [Working materials to the Round Table], Kyiv, Ukraine, 28 May 2008, pp.43–45.
12. Пилипенко І. В. Развитие концепций конкурентоспособности стран и регионов и эволюция пространственных форм организации производства / И. В. Пилипенко // Проблемы приграничных регионов России : сб. материалов XXI ежегод. сес. экон.-географ. секции МАРС, Белгород – Харьков, 5–7 июня 2004 г. / под ред. Ю. Г. Липеца. – М. : ИГ РАН, 2004. – С. 33–42.
12. Pilipenko, I. V., (2004), "The development of the concept of competitiveness of countries and regions and the evolution of spatial forms of production organization", Problemy prigranichnyh regionov Rossii [The problems of border regions of Russia]: sb. *materialov XXI ezhegod. sessii jekon.-geograf. sekcii MARS* [Sourcebook XXI annual session of the Economic-geografichnoy MARS section], Belgorod – Har'kov, 5-7 June 2004, ed.by. Lipeca, Ju.G., IG RAN, Moskva, Russia, pp. 33–42.
13. Підвисоцький В. Г. Формування та впровадження програм підвищення конкурентоспроможності територій : метод. матеріали / В. Підвисоцький, Р. Ткачук. – Київ : Леста, 2010. – 64 с.
13. Pidvysots'kyj, V. H., (2010), Formuvannia ta vprovadzhennia prohram pidvyschennia konkurentospromozhnosti terytorij [Formulation and implementation of programs improving the competitiveness of territories]: *metod. materialy*, Lesta, Kyiv, Ukraine.
14. Про засади державної регіональної політики [Електронний ресурс] : Закон України від 05 лют. 2015 р. № 156-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Principles of regional policy" from 05.02.2015 № 156-VIII, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (Accessed 14 December 2016).
15. Про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс] : Закон України від 11 січ. 2001 р. № 2210-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On Protection of Economic Competition" from 11.01.2001 № 2210-III, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (Accessed 14 December 2016).
16. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
16. President of Ukraine (2015) "Order of the President of Ukraine "On the Strategy for Sustainable Development "Ukraine – 2020" of 12.01.2015 № 5/2015, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 14 December 2016).
17. Сенчагов К. В. Управление финансовой конкурентоспособностью региональной экономики [Электронный ресурс] : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / Сенчагов Константин Вячеславович. – Москва, 2005. – 19 с. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/upravlenie-finansovoi-konkurentosposobnostyu-regionalnoi-ekonomiki>.
17. Senchagov, K.V. (2005) "Financial Management of competitiveness of the regional economy", Ph.D. Thesis, Finance, money circulation and credit, S.-Peterb. gos. inzh.-jekon. un-t, Moskva, Russia, available at: <http://www.dissercat.com/content/upravlenie-finansovoi-konkurentosposobnostyu-regionalnoi-ekonomiki> (Accessed 14 December 2016).
18. Тлумачний словник української мови / уклад. : Т. В. Ковальова Л. П. Коврига. – Харків : Синтекс, 2002. – 672 с.
18. Koval'ova, T. V. and Kovryha, L. P. (2002) *Tlumachnyj slovnyk ukrains'koi movy* [Dictionary of Ukrainian language], Synteks, Khar'kov, Ukraine.
19. Фатхутдинов Р. А. Конкуреноспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
19. Fathutdinov, R. A. (2000) *Konkurentosposobnost': jekonomika, strategija, upravlenie* [Competitiveness: economics, strategy, management], INFRA-M, Moskva, Russia.
20. DONG Jinling. Research and Evaluation on Urban Financial Competitiveness: a Case Study of Jiangsu [Електронний ресурс] : School of Economics, Xuzhou Institute of Technology, Xuzhou, Jiangsu, China, 221008. – Р. 1470–1475. – Режим доступу: <https://yandex.ua/search/?text=Research%20and%20Evaluation%20on%20Urban%20Financial%20Competitiveness%3A%20a%20Case%20Study%20of%20Jiangsu&lr=143&clid=2039341&site=www.seiofbluemountain.com&wordforms=exact&mime=pdf>.
20. DONG Jinling (2008) "Research and Evaluation on Urban Financial Competitiveness: a Case Study of Jiangsu", School of Economics, Xuzhou Institute of Technology, Xuzhou, Jiangsu, China, 221008, available at: <https://yandex.ua/search/?text=Research%20and%20Evaluation%20on%20Urban%20Financial%20Competitiveness%3A%20a%20Case%20Study%20of%20Jiangsu&lr=143&clid=2039341&site=www.seiofbluemountain.com&wordforms=exact&mime=pdf> (Accessed 14 December 2016).